

O'TKIR HOSHIMOVNING "HURKITILGAN TUSH" HIKOYASIDA IJTIMOY MUHIT

Abdullayeva Mashhura Jo'rabekovna,
O'zbekiston -Finlandiya pedagogika instituti talabasi
Yuldosheva Saodat Azizovna,
ilmiy rahbar, O'zbekiston -Finlandiya pedagogika instituti dotsenti

Annotatsiya. O'tkir Hoshimovning "Hurkitilgan tush" hikoyasi XX asrning ijtimoiy-siyosiy muammolarini xususan, ikkinchi jahon urushidan keyingi O'zbekiston jamiyatida hukm surgan og'ir hayot sharoitlari, inson ruhiyatidagi murakkabliklar va ijtimoiy adolatsizliklar haqida hikoya qiladi. Muallif o'z hikoyasida o'sha davrda odamlarning qanday mashaqqatli hayot kechirganini, urushdan keyin jamiyatda yuzaga kelgan qashshoqlik, ocharchilik va ijtimoiy tengsizlik muhitini real voqealar asosida tasvirlab beradi. Hikoyada insoniylik, or-nomus, sabr-toqat kabi tushunchalar sinovdan o'tadi. "Hurkitilgan tush" nafaqat bir oilaning yoki bir kishining hayoti haqida, balki butun bir davr jamiyatining achchiq haqiqatlarini ochib beruvchi ibratli hikoya hisoblanadi. Mazkur maqola orqali o'quvchi o'tmishdagi og'ir hayot saboqlarini his qiladi, bugungi tinch hayotining qadriga yetishga undaydi.

Kalit so'zlar. O'tkir Hoshimov, ijtimoiy muhit, "Hurkitilgan tush", o'zbek adabiyoti, adabiyot.

ÖTKİR HAŞİMOV'UN "KORKUNÇ BİR RÜYA" ADLI HİKÂYESİNDEKİ TOPLUMSAL ORTAM

Abdullayeva Maşhura Jurabekovna,
Özbekistan-Finlandiya pedagoji enstitüsü öğrencisi
bilimsel danışman, Yuldosheva Saodat Azizovna, docent

Özet. Otkir Hoshimov'un "Heyecanlı Rüya" adlı öyküsü, 20. yüzyılın sosyo-politik sorunlarını, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra Özbek toplumunda hüküm süren zorlu yaşam koşullarını, insan ruhunun karmaşıklıklarını ve toplumsal adaletsizlikleri anlatıyor. Yazar, öyküsünde o dönemde insanların yaşadığı zorlu hayatı, savaş sonrası toplumda ortaya çıkan yoksulluğu, kıtlığı ve toplumsal eşitsizliği gerçek olaylara dayanarak anlatıyor. Hikaye insanlık, onur ve sabır gibi kavramları sınamaktadır. "Perili Rüya" sadece bir ailenin veya bir kişinin hayatını değil, aynı zamanda bir dönemin tüm toplumunun acı gerçeklerini ortaya koyan öğretici bir öyküdür. Bu yazı sayesinde okuyucu, geçmişte yaşanan zorlu bir hayatın derslerini hissedecek ve günümüzün huzurlu hayatını takdir etmeye teşvik edilecektir.

Anahtar kelimeler. Otkir Hoshimov, sosyal çevre, "Heyecanlı Rüya", Özbek edebiyatı, edebiyat.

ОПИСАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЫ В РАССКАЗЕ УТКИРА ХАШИМОВА "ХУРКИТИЛГАН ТУШ"

Абдуллаевой Маишхуры Журабековна
Студентка Узбекско-Финского педагогического института
научный руководитель, Юлдошева Саодат Азизовна, доцент

Аннотация. Повесть Откира Гашимова "Хуркитилган туш" рассказывает о Общественно-политических проблемах XX века, в частности, о тяжёлых условиях жизни, сложившихся в узбекском обществе после второй мировой войны, сложностях человеческой психики, социальной несправедливости. В своем рассказе автор описывает

тяжёлую жизнь людей того времени, нищете, голод и социальное неравенство, возникшие в общество после войны. В этой истории проверяются такие понятия, как человечность, честь и терпение. "Тревожный сон" – поучительная история, раскрывающая болезненные истины не только жизни одной семьи или одного человека, но и общества целой эпохи. Благодаря этой статье читатель ощущает уроки тяжёлой жизни прошлого, побуждает его ценить мирную жизнь сегодняшнего дня.

Ключевые слова. Уткир Хашимов, социальная среда, "Хуркитилган туш", узбекское общество, литература.

DESCRIPTION OF THE SOCIAL ENVIRONMENT IN UTKIR HOSHIMOV'S STORY "HURKITILGAN TUSH"

Abdullayeva Mashhura Jo'rabekovna,

Student of Uzbekistan -Finland pedagogical institute

Yuldosheva Saodat Azizovna,

scientific supervisor, associate professor

Annotation. O'tkir Hoshimov's story "Hurkitilgan tush" tells about the socio-political problems of the 20th century, in particular, about the difficult life conditions that prevailed in the Uzbek society after the second World war, the complexities of the human psyche, and social injustices. In this story, the author describes the Hard life of people at that time, the poverty, famine and social inequality that arose in the society after the war. Concepts such as humanity, honor And patience are tested in the story. "Shocked dream" is not only about the Life of a family or a person but it is an Instructive story that reveals the bitter Truths of the society of an entire era. Through this article, the reader feels the lessons of the hard life of the past, Encourages him to appreciate the peaceful life of today.

Keywords. Utkir Hoshimov, social environment, "Hurkitilga tush", Uzbek society, literature.

Adabiyot – inson qalb to'ringing eng nozik torlarini chertuvchi badiiy san'at turi hisoblanadi, chunki u so'zlar orqali insonning eng chuqur his-tuyg'ularini, orzu va tashvishlarini, baxt va qayg'ularini o'zgacha tarzda aks ettiradi.

O'tkir Hoshimov – o'zbek adabiyotining eng yirik ko'zga ko'ringan o'tkir qalam sohibi hisoblanib, u asarlari, hikoyalari orqali insonlarning ichki dunyosiga ha, ruhiyatigacha yetib boradi. Uning ijodida hayotiy mashaqqatlar asosiy o'rin tutadi. Ijodkorning "Hurkitilgan tush" hikoyasida ham yuqorida ta'kidlab o'tganidek, jamiyat hayotida yuz bergan muammolar aks ettirilgan.

Mazkur maqola XX asrda o'zbek jamiyatining ijtimoiy muhiti qanday bo'lganligi ochib beriladi. Har kuni erta bilan oyim chiyduxoba shimimning cho'ntagiga yarimta zog'ora non, bir bo'lak qaynagan lavlagi solib berardi-da, shoxsiz yuvish echkimiznu yetaklab katta yerga jo'nardim. Bu jumlada urush davridagi ijtimoiy-iqtisodiy muhit juda sodda, ammo chuqur ma'no bilan tasvirlangan. Zog'ora non – bu aralash undan tayyorlangan, pishirilishi qiyin bo'lgan non bo'lib, odatda urush yillari yoki og'ir iqtisodiy sharoitda kemga tarqalgan. Zog'ora non nimani anglatadi?

Birinchi navbatda, qashshoqlik belgisi. Toza un yetishmagani uchun aralash non pishirilgan. Ikkinchidan urush va ocharchilik davrining timsoli. Uchinchidan esa sabr va bardosh ramzi. Odamlar shunday sharoitda ham tirikchilik qilgan, bolasiga shu nondan yedirgan. Shunday qilib, "Zog'ora non" degan so'z bitta ovqat mahsuloti nomidan tashqari, butun bir davrning og'ir hayoti va xalq sabrining ramzidir.

Buzuqining bolasi! – dedi Melivoy Halimaga qarab. Bu so'zlar orqali Melivoy Halimaga past nazar bilan qaraydi, uni "Nopok urug'" sifatida ko'rsatmoqchi bo'ladi. Bu gap orqali qishloq hayotida ba'zi odamlarning shunchaki o'z oilasi yoki kelib chiqishi tufayli kamsitilishi, jamiyatda

tengsiz qarashlar bo'lishi ko'rsatiladi. O'tkir Hoshimov bu kabi gaplarni asarga kiritish orqali o'quvchini o'ylantiradi. Odamlar qanday asosda bir-biriga baho bermoqda?

Melivoy o'zidan pastroq deb hisoblagan insonlarni kamsitadi. Bu obraz orqali muallif jamiyatdagi manmanlik, nohaqlik va bepisandlikka tanqidiy nigoh bilan qaraydi. Halima har qancha kamsitilmasin sabrli, sokin, mehribon va bardoshli qiz sifatida aks ettiriladi. Uning aybsiz bo'lishiga qaramay, faqat oilasi sababli xo'rlanishi – fojiali ijtimoiy holatni ko'rsatadi. Halima – jamiyatda beayb bo'la turib ham "Nishonga" aylangan begunoh insonlar timsoli.

Arpaga o'roq tushdi. Endi bizning ham ishimiz ko'payib qolgandi. Bu oddiygina jumla orqali muallif urush davridagi qishloq mehnat muhiti, bolalarning hayoti, xalq og'ir mehnatga sabr bilan bardosh berayotganini tasvirlaydi.

Xulosa qilib aytganda, O'tkir Hoshimov "Hurkitilgan tush" hikoyasida o'quvchi urush yillarining og'ir ijtimoiy muhitiga, xalq boshidan o'tkazgan azob-uqubatlarga va ayniqsa bolalarning erta ulg'ayishiga guvoh bo'ladi.

"Yarimta zog'ora non", "Buzuqining bolasi", "Arpaga o'roq tushdi" kabi sodda, ammo chuqur ma'no yuklangan jumlar orqali muallif urush davrining qashshoqlik, ocharchilik, ijtimoiy tengsizlik, mehr va sabr bilan yo'g'rilgan hayotini ochib beradi. Shu tarzda O'tkir Hoshimov "Hurkitilgan tush" hikoyasi orqali o'quvchiga "Urush faqat frontda emas, har bir yurakda, har bir oilada og'riq qoldiradi", degan chuqur hayotiy haqiqatni yetkazadi. Hikoya nafaqat tarixiy davrni yoritadi, balki bugungi kunda ham insoniylik, mehr-oqibat, sabr va tinchlikning qadriga yetishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Hoshimov O'. Shaharlik kuyov: hikoyalar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019. 101 bet.
2. Quronov D. – Toshkent: "Noshir" nashriyoti. 219-336 bet.
3. Mashhurova D. "Hurkitilgan tush" asarida urushdan keyingi jamiyat muammolari. – Toshkent davlat universiteti, 2024. 3-5 betlar.
5. Adabiyot va inson ruhiyati: Ijodkorlarni nigohida urush yillari adabiyoti. Respublika ilmiy to'plam. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020. 40-45 betlar.
6. Karimova G. O'zbek adabiyoti va urush mavzusi: Tahliliy yondashuv. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020. 102-110 betlar.
7. Ganiyeva Z. O'tkir Hoshimov asarlarida bolalar obrazi va urush yillari tasviri. "O'zbek adabiyoti" jurnali. – Toshkent. 2021, №4, -25-28-betlar.